

EINDRAPPORT NATUURWEB NOORD-HOLLAND

Natuurspeelplaats Zijdelwaard

Natuurspeelplaats Meerwijk

Speelbos Meermond in Heemstede

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Resultaten	3
2.1	Beoogde resultaten	3
2.2	Resultaten provinciaal netwerk	3
2.3	Resultaten project Uithoorn	9
2.4	Resultaten project Heemstede	11
3.	Nieuwe werkwijze	20
3.1	Zoek partners met hetzelfde doel	20
3.2	Durftevragen	20
3.3	Enthousiasmeer vanuit persoonlijke missie en visie	21
3.4	Betrek mensen die niets van het onderwerp weten	21
4.	Maatschappelijke effecten	22
5.	Kansen en vervolgstappen	22
5.1	Vervolg Natuurweb Noord-Holland	23

1. Inleiding

Voor u ligt het eindrapport van het arrangement Natuurweb Noord-Holland. Dit rapport beschrijft de geplande en ongeplande resultaten van het arrangement, de leerervaringen van de deelnemers en het maatschappelijke effect. Daarna besteden we aandacht aan het vervolg van Natuurweb en de kansen voor de NME sector.

2. Resultaten

Het project van Natuurweb Noord-Holland bestond uit drie deelprojecten: project Heemstede, project Uithoorn en project het kennisnetwerk. In deze paragraaf beschrijf ik de beoogde resultaten van Natuurweb Noord-Holland, ga ik in op de behaalde resultaten en sluit ik af met de ongeplande resultaten van dit arrangement.

2.1 Beoogde resultaten

Het project ging in februari 2012 van start. Voor dit project hebben we de onderstaande doelstellingen geformuleerd:

“Eind 2012 zien gemeentebestuurders en –ambtenaren in de provincie Noord-Holland de combinatie van natuur- en milieueducatie (NME) en speelnatuur als een stevig beleidsinstrument om hun beleidsdoelstellingen op het gebied van jeugd, groen, welzijn, gezondheid, onderwijs en ruimtelijke ordening (vergroening stad) te behalen.”

Eind 2012 zijn zowel in de gemeente Uithoorn als in de gemeente Heemstede vernieuwende NME activiteiten voor Natuurspeelplaatsen ontwikkeld en in gebruik. De kennis over de ontwikkeling en het gebruik van deze NME activiteiten op natuurspeelplaatsen is breed gedeeld in een provinciaal kennisnetwerk.”

Om deze doelstellingen te bereiken, hebben we per deelproject resultaten benoemd. Paragraaf 2.3 beschrijft de beoogde en behaalde resultaten van het kennisnetwerk. Paragraaf 2.4 beschrijft de beoogde en behaalde resultaten van het project in Uithoorn. Paragraaf 2.5 beschrijft hetzelfde voor het project in Heemstede.

2.2 Resultaten provinciaal netwerk

Eind 2012:

1. Heeft het IVN in samenwerking met Netwerk Springzaad en het Amsterdams NME centrum drie netwerkbijeenkomsten georganiseerd, gefaciliteerd en geëvalueerd;
2. Hebben 30 wethouders en 40 ambtenaren van de provincie Noord-Holland minimaal één bijeenkomst bijgewoond;

3. Is het kennisdocument NME en Speelnatuur gepresenteerd, uitgegeven en verspreid in alle Noord-Hollandse gemeenten
4. Is het kennisdocument NME en Speelnatuur als beleidsinstrument gepresenteerd, uitgegeven en verspreid in alle Noord-Hollandse gemeenten. Hierbij wordt samengewerkt met GDO. Zijn deze twee kennisdocumenten aangeboden aan de gedeputeerde van de provincie Noord-Holland door (een van) de wethouder(s) van Uithoorn en Heemstede.

Welke resultaten zijn behaald?

Netwerkbijeenkomsten (resultaat 1 en 2)

IVN heeft in samenwerking met Stichting Oase / netwerk Springzaad vijf netwerkbijeenkomsten georganiseerd, in plaats van de beoogde drie netwerkbijeenkomsten. Deze bijeenkomsten werden bijgewoond door 200 wethouders, ambtenaren, vrijwilligers, onderwijzers en NME'ers. Hieronder een korte beschrijving van de verschillende bijeenkomsten.

We hebben de aantallen deelnemers gemakkelijk gehaald. We hebben alleen niet het aantal gewenste bestuurders bereikt met deze bijeenkomsten. Er zijn wel tien gemeentebestuurders op de bijeenkomsten afgekomen die verregaand geïnteresseerd waren in speelnatuur, maar 30 wethouders is helaas niet gelukt.

1. Opening in de Hoep ([link naar verslag](#))

Op 16 februari opende we het arrangement Natuurweb Noord-Holland in bezoekerscentrum de Hoep in Castricum. Deze bijeenkomst werd bijgewoond door 55 wethouders, ambtenaren, NME'ers en vrijwilligers. We discussieerden tijdens deze bijeenkomst o.a. over de combinatie van NME en speelnatuur, over welke bestuurlijke doelen speelnatuur dient en over kinderparticipatie.

2. Excursie Partij voor de Dieren

Half maart werd de motie van Esther Ouwehand (Partij voor de Dieren) voor de vergroening van Speelplaatsen en Groene Schoolpleinen aangenomen in de Tweede Kamer. Op 27 april hebben we Esther Ouwehand, een aantal Statenleden en gemeenteraadsleden rondgeleid langs de prachtige speelnatuur in Amsterdam West.

Esther Ouwehand was dusdanig enthousiast dat ze graag begin 2013 een bijeenkomst over Speelnatuur in de Tweede Kamer wil organiseren met IVN, Stichting Oase / netwerk Springzaad, Natuurspeeltuin Het Woeste Westen in Amsterdam en Jantje Beton. ([graag meer info hierover op 30 januari](#))

3. Excursie Amsterdam West

Twee weken later zijn we met een groep van 30 wethouders, ambtenaren, vrijwilligers en NME'ers op excursie in Amsterdam West geweest. We hebben zes verschillende natuurspeelplaatsen in Amsterdam bezocht om een indruk te geven van de verschillende mogelijkheden. Daarnaast heeft Marianne van Lier (netwerk Springzaad) de inventarisatie van speelnatuur in Noord-Holland gepresenteerd.

4. Netwerkbijeenkomst Uithoorn ([link naar verslag](#))

Op 20 juni kwamen meer dan 40 professionals bij elkaar voor de bijeenkomst in Uithoorn. Tijdens deze bijeenkomst was er speciale aandacht voor het verhaal van wethouder Ria Zijlstra, voor jurist Bas Visser, kinderp participatie en duurzaamheidseducatie op natuurspeelplaatsen.

5. Netwerkbijeenkomst Heemstede ([link naar verslag](#))

Op 20 september 2012 sloten we de reeks van Natuurweb bijeenkomsten af in de gemeente Heemstede. Jolanda Maas presenteerde haar onderzoek naar de effecten van groene ruimte en groene speelplekken op de gezondheid en ontwikkeling van kinderen. Daarna bekeken we het kennisproduct van Natuurweb Noord-Holland, de film Scharrelkids. We sloten af met een excursie naar het Speelbos Meermond in Heemstede.

Kennisproducten (resultaat 3 en 4)

Het oorspronkelijke idee was om twee kennisproducten te maken: één over de combinatie van Speelnatuur en NME en één uitgave over beleid en speelnatuur. Uiteindelijk zijn er meerdere kennisproducten opgeleverd. Al deze producten zijn gedeeld tijdens de verschillende netwerkbijeenkomsten van Natuurweb.

1. Film Scharrelkids, avontuurlijk gamen doe je in de natuur

Deze film heeft als doel om **onderwijzers**, ouders en kinderen te inspireren om naar buiten te gaan en om te leren van de natuur. We volgen twee zusjes Bibi (7) en Zoë (11) die niet graag buitenspelen. Hun ouders proberen van alles om buitenspelen aantrekkelijk te maken. Zal het de ouders lukken ze mee naar buiten te krijgen?

Je kunt de film online bekijken door in te loggen met het wachtwoord (**buitenspelen**):

<http://scholen.hetscharrelplein.nl/>.

De film is via DVD verspreid naar alle 174 afdelingen van IVN. De afdelingen gebruiken deze film in hun cursus Scharrelkids. In deze cursus leren (groot)ouders hoe je kinderen kunt laten leren over en van de natuur.

2. Korte film Scharrelkids ([bekijk de film](#))

Deze korte film is geschikt om wethouders en ambtenaren kort te laten zien wat speelnatuur is en wat het kan betekenen voor het welzijn van burgers in hun stad of dorp.

3. Lespakket ontwerp je schoolplein (<http://lespakket.hetscharrelplein.nl/>)

Dit lespakket is in samenwerking met het Prins Bernhard Cultuurfonds tot stand gekomen. Met dit lespakket leren kinderen het verband tussen een groen schoolplein en biodiversiteit.

Ze leren bijvoorbeeld welke planten, struiken weer goed zijn voor vlinders en andere beestjes.

4. **Lespakket kinderpaticipatie** (<http://www.jantiebeton.nl/steun-ons/loterij/nieuw-lespakket-2>)

Jantje Beton stelde een lespakket over kinderpaticipatie beschikbaar op het scharrelplein. Op deze manier konden scholen samen met kinderen aan de slag met het vergroenen van het schoolplein.

5. www.hetscharrelplein.nl

Deze website zit boordevol informatie over het vergroenen van speelplaatsen en schoolpleinen. Alle kennisproducten van het netwerk zijn daar te bekijken. Daarnaast konden kinderen ook inspiratie opdoen in een database van groene speelaanleiding:

http://www.hetscharrelplein.nl/v_hovenier.html

Ongeplande resultaten

Natuurweb Noord-Holland leverde ook nog een aantal ongeplande en verrassende resultaten op. Hieronder beschrijf ik de ongeplande resultaten van Natuurweb

1. **54 scholen in Nederland vergroenen hun schoolpleinen**

Jantje Beton, IVN en Plant Publicity sloegen de handen ineen om een film over buitenspelen te maken. Deze film was echter niet alles. We schreven een wedstrijd uit voor alle 7.000 basisscholen van Nederland. De 50 scholen met het leukste ontwerp werden beloond met € 1.000, - om hun groene ontwerp te realiseren. We kregen 84 inzendingen van scholen en er werden uiteindelijk 54 scholen beloond met een prijs. In bijlage 1 staat de lijst met scholen die een ontwerp indiende en de scholen die uiteindelijk beloond werden met een subsidie.

2. **Excursie met partij voor de Dieren**

Een van de doelstellingen van het arrangement was het bestuurlijk verankeren van speelnatuur en NME in het lokale beleid van gemeenten. Met de motie voor de vergroening van speelplaatsen is de verankering in lokaal beleid weer een stap dichterbij gekomen. Door deze excursie is er een mooi samenwerkingsverband tussen IVN en de Partij voor de Dieren ontstaan.

3. **Noord-Holland pakt in 2013 rol trekker op**

Jur Botter (wethouder Heemstede), Bram van Lieren (Statenlid Zuid-Holland) en Daan Bleichrodt brachten op 20 december een bezoek aan gedeputeerde Jaap Bond van Noord-Holland. Dit gesprek heeft mooie resultaten opgeleverd. Jaap Bond zorgt dat Speelnatuur wordt verankerd in het meerjarenplan voor de Groen Agenda in Noord-Holland. Om dit kracht bij te zetten organiseren IVN, de provincie Noord-Holland en de gemeente Heemstede begin maart een congres over speelnatuur.

4. Artikel in blad Buitenspelen over arrangement Natuurweb

Het blad buitenspelen is een uitgave van de branchevereniging Spelen. Het informatieplatform voor iedereen die professioneel bij spelen betrokken is. Met onder meer beschrijvingen van gerealiseerde projecten, achtergrondartikelen, productbeschrijvingen, branche-informatie, columns en korte nieuwsberichten. Buitenspelen laat zien wat er speelt en is daarmee een waardevolle informatiebron voor het dagelijks werk van haar lezers. Dit blad heeft een oplage van 3.000 en wordt gelezen door ambtenaren die het onderwerp spelen in hun portefeuille hebben. Met dit artikel bereikten we nog meer ambtenaren met onze boodschap. Zie bijlage 2 voor het hele artikel in pdf formaat.

5. Libelle

Libelle besteedde in juli kort aandacht aan het fenomeen Speelnatuur. Ze riepen de lezeressen op om in de zomer eens met de kinderen naar een natuurspeeltuin te gaan. Zie afbeelding 1 voor de hele pagina uit de Libelle.

libelle 20-174

20-175 libelle

6. Artikel in Jeugdkrant Rotterdam over buitenspeelsubsidie

De jeugdkrant gaat naar alle basisscholen van Rotterdam. De hoofdredacteur van dit blad vond het project www.hetscharrelplein.nl zo leuk, dat ze er een artikel aan wijdde. Het artikel vind je in bijlage 3.

7. Première Scharrelkids i.s.m. Fonds 1818

Op 7 september ging de film Scharrelkids in première in het Filmhuis in Den Haag. Esther Ouwehand (Partij voor de Dieren), Jur Botter (wethouder Heemstede), Henk Mirck (wethouder Drechtsteden) en Han Weber (gedeputeerde Zuid-Holland) gingen met elkaar in debat over het belang van speelnatuur en welke rol de verschillende overheden kunnen en willen spelen in de aanleg van speelnatuur. Gedeputeerde Han Weber was die onder de indruk van de presentatie van Agnes van den Berg. Om deze reden geeft IVN samen met Agnes van den Berg in 2013 een factsheet over kind, natuur en gezondheid uit.

2.3 Resultaten Project Uithoorn

Het project in Uithoorn beoogde de onderstaande resultaten te bereiken. De gemeente zet het participatietraject, met de school, nadrukkelijk in om de volgende doelen te bereiken:

- Door met kinderen naar de locatie te gaan en er over te praten, leren kinderen dit beter waar te nemen, ook stimuleert het hen om na te denken over natuur in de directe omgeving en welk spel en welke leerervaringen zij er kunnen hebben.
- Door kinderen te betrekken in de transformatie tot speelnatuur van deze locaties, zal de locatie na het tot stand komen beter worden benut; de nieuwe situatie komt als het ware in de mental map van de kinderen.
- Door de scholen hierbij te betrekken kan de plek ook zo ingericht worden dat het bijdraagt aan onderwijsdoelen van de school in de natuurlijke omgeving, naast dat er prettig in de natuur gespeeld kan worden.
- Door kinderen te betrekken geeft de gemeente, maar ook de school, hen invloed op de directe leefomgeving en versterkt de betrokkenheid voor en betekenis van de plek. Participatie is belangrijk in de burgerschapsvorming en het recht op vrije meningsuiting is ook niet voor niets een van de kinderrechten (art 13). Overigens is er ook een kinderrecht op onderwijs gericht op het bijbrengen van eerbied voor de natuurlijke omgeving (art 29.1 onder e)

Eind 2012:

1. Realisatie twee natuurspeelplaatsen

Eind 2012 zijn twee natuurspeelplaatsen gerealiseerd in nauwe samenspraak met scholen, BSO en omwonenden. Het participatieproces is succesvol verlopen. Enkele werkzaamheden aan de speelplekken zijn door omstandigheden doorgeschoven naar begin 2013.

Kinderen van nabijgelegen basisscholen zijn als echte ontwerpers aan de slag gegaan met een ontwerp voor de nieuwe speellocatie. Dit leverde per plek 40 ontwerpen op. De ontwerper vertaalde de kinderontwerpen naar één samenhangend schetsontwerp. De kinderontwerpen en het schetsontwerp zijn feestelijk gepresenteerd aan de buurt tijdens een tentoonstelling. Daarna is met een werkgroep van scholen, BSO en omwonenden toegewerkt naar een definitief ontwerp. GGD Amsterdam is betrokken om hierbij te adviseren over gezondheid en beweging.

Het proces en resultaat zijn te vinden via www.uithoorn.nl/spelen

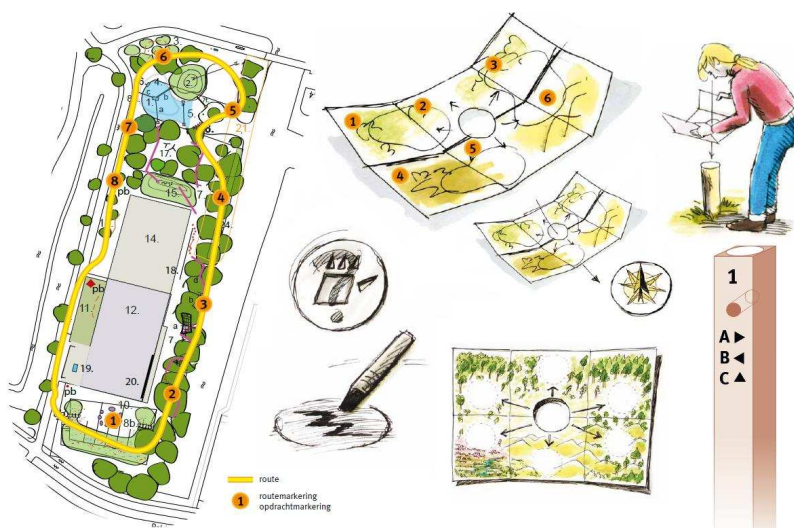
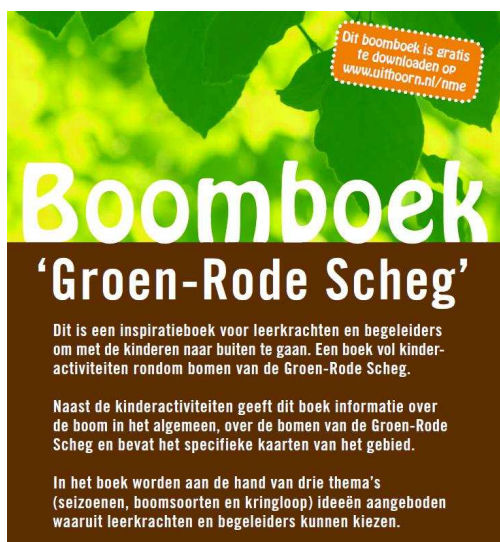
Foto's kinderparticipatie

Foto's aanleg natuurspeelplaatsen

2. Realisatie lespakket i.s.m. Buro Kloeg

Voor beide natuurspeelplaatsen is eind 2012 een NME-programma ontwikkeld, dat specifiek is toegespitst op de betreffende natuurspeelplek en omliggende scholen, BSO en geïnteresseerde ouders in staat stelt leuke, educatieve activiteiten te ontplooiën op de natuurspeelplaats. Het NME-programma is ontwikkeld op basis van de wensen van scholen en BSO in de nabijheid van de speelplaats. Het programma voor de locatie Zijdelwaard was eind 2012 gereed en is te downloaden via www.uthoorn.nl/nme. Het programma voor de locatie Meerwijk was eind 2012 in concept gereed en wordt begin 2013 definitief opgeleverd.

Links: uitsnede Boomboek Groen-Rode Scheg (Zijdelwaard).

Rechts: uitsnede concept NME-programma Meerwijk

2.4 Resultaten Project Heemstede

Doel

Met de ontwikkeling van Park Meermond tot een natuur/milieueducatieplek en Speelbos wordt de diversiteit en uitdaging van speel-en leerruimte voor de Heemsteedse jeugd en de regio te verbeterd. De uitkomsten van inspraak van de brede doelgroep vormt de basis van de te ontwikkelen voorzieningen.

1) Realisatie park Meermond

Het communicatietraject van park Meermond is aardig volgens plan verlopen. Via www.speelbosmeermond.nl is alles van het traject gecommuniceerd. In de zomer van 2011 konden ideeën worden ingezameld en kon er worden gestemd. Dit heeft uiteindelijk geresulteerd in 3 favorieten. Een junglehut een survivalparcours en een blote voetenpad.

Op een kinderparticipatiemiddag zijn we met de kinderen naar Meermond gegaan, ze mochten daar een vlag planten op de, naar hun idee, mooiste plek om te spelen. Aan de hand van een schilderij, een moodboard en een maquette zijn de favoriete ideeën door de kinderen uitgewerkt. De kinderen hebben deze ideeën aan de wethouder gepresenteerd.

<http://www.youtube.com/watch?v=zxkefYgwqKM>

In een tweede bijeenkomst hebben de kinderen dit aan omwonenden en diverse organisaties toegelicht. Er is toen ook gebrainstormd over hoe dit verankerd kan worden in een activiteitenprogramma.

Samen met de aannemer en met de (interne) afdeling Uitvoering is gekeken in hoeverre het mogelijk was de ideeën van de kinderen te realiseren. Uiteindelijk bleek voor het blote voetenpad geen geschikte locatie en materialisering mogelijk. We hopen dat er een op een andere locatie (met meer toezicht) uiteindelijk een blote voetenpad gerealiseerd kan worden. In plaats van het blote voetenpad is wel het survivalparcours vele malen langer geworden. Hoe verder je van de speelweide afgaat hoe moeilijker het wordt om het parcours te volgen.

Het streven om het speelbos voor de meivakantie te openen is niet gelukt, maar voor de zomervakantie van 2012 wel. Op mooie dagen in de zomervakantie werd er zomaar door 50 kinderen gespeeld.

Vlaggen plaatsen op de mooiste speelplek van park Meermond

Maquette maken over het survival parcours met natuurlijke materialen

Boomhut schilderen

Kinderen leggen aan de wethouder uit hoe het blote voetenpad werkt.

Tijdens het wachten op de goedkeuring van het college en de commissie en de voorbereiding van de uitvoering is een kleurwedstrijd en prijsvraag uitgeschreven voor de naam van de ijsvogel: Chichi

Eind mei 2012: Eerste paal Speelbos Meermond

Begin juli 2012: Opening Speelbos Meermond

Opening speelbos Meermond: De glijbaan blijft favoriet, vooral als je hem zelf op deze plek bedacht hebt

Opening speelbos Meermond: lekker struinen

*Opening Speelbos Meermond:
klimmen en klauteren*

*Opening speelbos Meermond: spannende
wedstrijden*

Afval

Dagelijks produceert iedereen afval, want elke dag gooien we wel iets weg. Denk maar eens na over wat je vandaag allemaal hebt weggegooid. Al vanaf dat er mensen zijn, bestaat afval.

Vroeger werd het afval van mens en dier opgehaald en gestort op een stortplaats. Park Meermond is zo'n stortplaats geweest; je staat dus nu op een oude vuilnisbelt!

Tegenwoordig wordt afval zoveel mogelijk opnieuw gebruikt, dat heet ook wel recyclen. Dat is veel beter voor het milieu. Van groente-, fruit- en tuinafval wordt compost voor in de tuin gemaakt. En zelfs gas om op te rijden of om glazen kassen mee te verwarmen. Oude kleren worden weer verkocht in de kringloopwinkel of gaan naar het buitenland. Als je glas in de glasbak gooit, wordt er nieuw glas van gemaakt. Gooi je papier in de papierbak, dan worden daar weer kranten van gemaakt. Erg duurzaam dus!

Wat kun je zelf allemaal doen om er voor te zorgen dat je minder afval hoeft weg te gooien?

Meer weten?
Scan de QR-code!

Duurzaamheidspod Meermond

Zwerfafval

Als al het afval in de vuilnisbak terecht zou komen dan gaat het goed. Maar helaas, er ligt nog (te) veel afval op straat, dit noemen we ook wel zwerfafval. Zwerfafval is erg slecht voor het milieu. En soms ook gevaarlijk voor dieren, de aarde (grond), maar ook voor spelende kinderen. Afval wordt afgebroken in hele kleine deeltjes, deze zijn voor ons niet meer te zien. Soms lijkt afval dus verdwenen maar de kleine stukjes zijn er dan nog. Het kan erg lang duren voordat afval is verteerd. Kijk maar eens:

Krant	1 - 5 maand
Kartonnen drinkbeker	6 maanden
Sigarettenpeuk	2 jaar
Bananenschil	1 - 3 jaar
Potatbakje	5 jaar
Plastic frisdrankflesje	5 - 10 jaar
Plastic zak	10 - 20 jaar
Kauwgom	20 - 25 jaar
Blikje	50 jaar
Glasen fles	eeuwig

www.speelboermeermond.nl/afval

Afval en Park Meermond, daar valt een 'hoop' over te vertellen, ook de Meerlanden heeft zijn afvalinzameling op steenworp afstand van park Meermond.

De ijsvogel

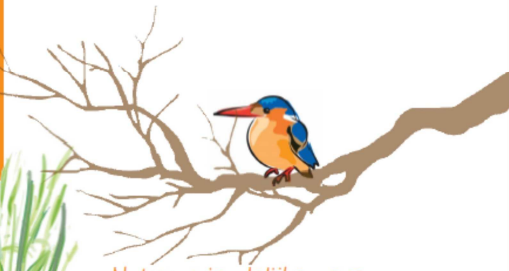
De ijsvogel (*Alcedo atthis*) is een vogel die erg van water houdt. Hij valt goed op door zijn blauwe en oranje kleuren! Maar hij is ook erg schuw en laat zich weinig zien. Ijsvogels wonen graag in zelf gegraven gangen in steile oeverkanten. Ijsvogels eten graag kleine vissen die ze vangen door in het water te duiken. Je ziet ze daarom vaak heel snel en vlak boven het water vliegen.

Over het ontstaan van de Nederlandse naam van de ijsvogel bestaan verschillende verhalen. Zo wordt wel beweerd dat de ijsvogel zijn naam kreeg omdat hij in de winter vaak gezien werd bij een wak in het ijs, om daar een visje te kunnen vangen als het overige water dichtgevroren was. Waarschijnlijk is dat de naam komt van het Duitse Eisenvogel, ofwel 'ijzeren vogel' wat slaat op het blauw van de rugveren van deze vogel. Later hebben ze hem toch ijsvogel genoemd. Terwijl hij helemaal niet van ijs houdt.

Waarom houden ijsvogels niet van ijs?

Meer weten?
Scan de QR-code

Natuurvriendelijke oevers

Op Meermond zijn zoveel mogelijk natuurvriendelijke oevers gemaakt. Een natuurvriendelijke oever heeft geen rechte waterkant maar loopt heel langzaam schuin omlaag. Zo kunnen de dieren beter bij het water komen. Voor planten is het ook fijner als de oever schuin afloopt. Sommige planten kunnen goed groeien als ze diep in het water staan. Andere planten staan liever alleen met hun voeten in het water. Er zijn diersoorten die zich juist graag voortplanten in ondiep water. Met een natuurvriendelijke oever hebben alle planten en dieren dus wel een plekje waar ze het fijn vinden. Ook vind je in deze oevers veel riet. Riet zuivert het water op een natuurlijke manier.

Duurzaamheidspad Meermond

Tekening: Barteld van Leeuwen

www.speelbosmeermond.nl/ijsvogel

2) Realisatie duurzaamheidspad Meermond

Het duurzaamheidspad is een bestaand pad dat bewandeld kan worden en waar langs uitleg gegeven wordt over duurzame initiatieven in de omgeving. De ANWB heeft via de app 'in het park' Park Meermond opgenomen. Met deze app loop je de route van het duurzaamheidspad. De borden die je onderweg tegenkomt zijn vormgegeven door een striptekenaar en spreken kinderen aan (zie hiernaast). Kinderen die onder begeleiding lopen of een smartphone hebben kunnen door middel van het scannen van de QR-code de achterliggende informatie opvragen. Dit is informatie die steeds ververs kan worden. In het voorjaar wordt langs het duurzaamheidspad een insectenhotel geplaatst. Hierover wordt door middel van een QR-code uitleg gegeven. Aan het eind van het duurzaamheidspad sta je op het hoogste punt van park Meermond. Daarop is een zonnewijzer gerealiseerd. In het voorjaar komt hier nog Dit zijn voorbeelden van duurzaamheid die heel goed passen in de omgeving van een park.

Het duurzaamheidspad moet een pad worden van iedereen. We hopen in economisch betere tijd op sponsors die het duurzaamheidspad aanvullen. Daarom is gekozen voor een groeimodel: een basis met informatiepanelen, deze basis is eenvoudig digitaal uit te breiden. Maar ook fysiek kunnen er toevoegingen worden gedaan aan het duurzaamheidspad, voorbeelden zijn het insectenhotel en de zonnewijzer.

Bewustzijn van duurzaamheid creëer je niet door een paar borden te plaatsen. Dat is een proces dat veel langer de tijd nodig heeft en op allerlei plekken in de samenleving geïmplementeerd moet

worden. Parallel aan de ontwikkeling van het duurzaamheidspad loopt de opstelling van de duurzaamheidsnota van de gemeente Heemstede. In de afgelopen twee jaar is duurzaamheid een serieus onderwerp op de Heemstedse politieke agenda geworden. Het is hip om duurzaam bezig te zijn en hier uitleg over te geven. Zo krijgt de nieuwe generatie duurzaamheid met de paplepel ingegoten. En dat is waar we het uiteindelijk voor doen.

Op het hoogste punt van Meermond is een zonnewijzer gerealiseerd van hergebruikte materialen. Als de zon schijnt en je gaat op de plaat staan dan ben je zelf de wijzer die aangeeft hoe laat het is.

Zodra het voorjaar intreedt wordt aan het duurzaamheidspad een insectenhotel geplaatst in de bloemenweide

Het proces

Geen enkel project gaat vanzelf. Ook tijdens de realisatie van het speelbos zijn er best wat lastige situaties ontstaan:

- Dat het gebied buiten de directe woonwijken van Heemstede maakte het proces complex omdat niemand zich echt verantwoordelijk voelt om mee te denken in het proces. Scholen, sponsors etc. zijn benieuwd naar het eindresultaat maar hebben weinig tijd om mee te werken.
- Hoe vind ik de doelgroep? Ze zijn lastig aan te schrijven, lezen geen kranten en de gemeentelijke website. We hebben geflyerd op scholen en alles gepubliceerd via de kinderwebsite en de gemeentelijke website en de plaatselijke krant, de Heemsteder om ouders, leerkrachten er maar op te wijzen dat er iets ging gebeuren op park Meermond.
- Werken met kinderen verplicht je tot verwachtingen scheppen die je vervolgens ook moet kunnen waarmaken. Het spanningsveld tussen politiek, omwonenden is niet uit te leggen, aan technische beperkingen of veiligheidsaspecten hebben ze geen boodschap het enige wat telt is dat er iets gerealiseerd wordt zodat ze snel kunnen spelen.
- In het buitengebied mag je niet alles zomaar bouwen, het moet wel conform bestemmingsplan, wat soms kan leiden tot enorme proceduretijd.
- Er zit vervuilde grond in de onderlagen, de constructie mocht niet te diep gaan.

Heemstede tijdens de netwerkbijeenkomsten

Tijdens de netwerkbijeenkomsten is de voortgang van het project steeds gepresenteerd.

Februari 2012

http://prezi.com/zkhbeqtpu4sm/present/?utm_campaign=shareprezi&auth_key=inlgphn&utm_medium=email&follow=w1lik033x4k5

Juni 2012

<http://www.youtube.com/watch?v=8KfSbEAr8Qc>

<http://www.youtube.com/watch?v=KXDZDZqzQPk>

September 2012

Tijdens de laatste netwerkbijeenkomst is een bezoek gebracht aan Speelbos Meermond. Behalve de activiteiten die het IVN had georganiseerd kon men het duurzaamheidspad lopen en het speelbos bekijken.

Doelstellingen voor 2013

Met de realisatie van speelbos Meermond en het duurzaamheidspad zijn we nog lang niet tevreden. Het komende jaar zal in het teken staan van het optimaliseren van het gebruik en beheer.

Er is een stageopdracht/onderzoek uitgeschreven door Sportservice. Dit onderzoek zou moeten uitwijzen hoeveel het speelbos gebruikt wordt, door wie en wanneer. Ook willen we graag weten hoe we het gebruik kunnen stimuleren.

Op de duurzaamheidsmarkt bleek dat de meeste kinderen wel al eens in het speelbos waren geweest. We hopen in 2013 een aantal activiteiten te organiseren zodat het speelbos bij iedereen in Heemstede (en omgeving) bekend wordt. Het initiatief hiervoor ligt bij de clubs die ook hebben meegedacht in het voortraject; sportservice, jongerenwerk, scouting.

In het voorjaar willen we de nodige aandacht te geven aan het duurzaamheidspad. Het blijft een wisselwerking tussen deze twee. Heb je mensen op je duurzaamheidspad, dan is de kans groot dat er ook gespeeld wordt. Is er een activiteit in het speelbos dan is de kans groot dat er mensen het duurzaamheidspad ontdekken.

Als we elk jaar een duurzame toevoeging kunnen doen aan het duurzaamheidspad, dan is er over een aantal jaren een leuke route te lopen, bovendien blijft het leuk om terug te komen. Zo heeft al iemand zich gemeld om zonnepanelen te sponsoren.

Het komend jaar wordt het beheer van het park jaar geoptimaliseerd. Zowel op gebied van het onderhoud als de inzet van vrijwilligers. Ook willen we het organiseren van excursies promoten etc.

3. Nieuwe werkwijze

In het arrangement van Natuurweb Noord-Holland lag de focus op het promoten van NME en speelnatuur bij wethouders en ambtenaren in Noord-Holland. Dit is een bijzonder leerzame en vooral ook hele leuke ervaring voor mij geweest. Ik vind het lastig om aan te geven in hoeverre dit project mijn werkwijze heeft aangepast, omdat dit één van mijn eerste projecten in de NME sector was. Wel wil ik een aantal persoonlijke leerervaringen delen.

3.1 Zoek partners met hetzelfde doel

De mooiste successen van het project zijn tot stand gekomen door co-creatie en samenwerking. De film over speelnatuur is het mooiste voorbeeld hiervan. We begonnen met een budget van € 8.000 voor deze film.

Door de samenwerking met Jantje Beton, Plant Publicity Holland en Prins Bernhard Cultuurfonds hebben we dit project kunnen uitbreiden. Uiteindelijk hebben we een film en website kunnen maken voor 35.000 en daar bovenop heeft Jantje Beton nog € 50.000 aan prijzengeld beschikbaar gesteld.

Al deze partners hebben belang bij groene schoolpleinen en speelplaatsen, maar vaak om andere redenen. Jantje Beton maakt zich sterk voor vrij spel van kinderen en zien groene speelplaatsen als een middel om dit te bereiken. Plant Publicity Holland is de marketingorganisatie van het productschap Tuinbouw, deze sector heeft belang bij vergroening van speelplekken omdat zij o.a. planten, bomen en struiken verkopen. Prins Bernhard Cultuurfonds vindt het belangrijk dat kinderen leren over natuurbescherming en zien dat dit ook op het schoolplein kan

Jantje Beton wil dat kinderen vrij buiten kunnen spelen. Plant Publicity Holland heeft belang bij het realiseren van groene schoolpleinen omdat hun tuinders dan hun producten kunnen verkopen en het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft

3.2 Durftevragen

Een van de belangrijkste lessen die ik de afgelopen jaren heb geleerd is dat je moet durven vragen. Zet op een rijtje wat je nodig hebt om je doelen te bereiken en schreeuw dit van de daken. Ik wilde een film maken, omdat ik geloof dat dat het meest effectieve middel was om mijn doel te bereiken. Door bij veel organisaties financiering te blijven vragen over de film, is deze er gekomen. Eerlijk is eerlijk, ik ben vaker afgewezen dan dat ik financiering loskreeg. Dus laat je vooral niet ontmoedigen door afwijzingen, maar zie het als een aanmoediging om verder te gaan.

Daarnaast hebben we allerhande Media benaderd: Wegener Media, Libelle, Jeugdjournaal, Jeugdkrant Rotterdam RTL, Z@PP, en Buitenspelen. Uiteindelijk hebben Libelle, Buitenspelen en de jeugdkrant haptten uiteindelijk toe en publiceerde een stuk over ons samenwerkingsverband.

4.3 Enthousiasmeer vanuit persoonlijke missie en visie

Ik groeide op in het dorpje Glimmen, onder de rook van Groningen. Om de hoek hadden we een houtwal en een prachtige klimboom en op steenworp afstand een bos. In dit bos kon ik uren (ver)dwalen en scharrelen. Ik bewaar mooie herinneringen aan deze tijd en geloof ook dat dit goed voor kinderen is. Door mediagebruik en verstedelijking komen kinderen steeds minder buiten, dit is een zorgelijke trend. Ze worden niet alleen dikker en ongezonder, maar vergeten ook het belang van natuur voor zichzelf en de mens. Een mens heeft natuur nodig voor voedsel, grondstoffen, frisse lucht en schoon water. Dit alles kunnen kinderen spelenderwijs leren op een natuurspeelplaats in de buurt.

4.4 Betrek mensen die niets van het onderwerp weten

Spektor Storytelling heeft de film en het Scharreplein voor ons gemaakt. Het zijn experts op het gebied van digitale communicatie. Zij hebben ervoor gezorgd dat onze wedstrijd via twitter, mail, internet etc. landelijk bekend werd. Zij wisten niks van de inhoud, maar konden met een creatieve blik onze boodschap vernieuwend en origineel brengen.

4. Maatschappelijke effecten

Het maatschappelijk belang van groen wordt steeds breder (h)erkend. Dit zien we aan de motie van de tweede kamer over vergroening van speelplaatsen, maar ook aan rapporten als Groen, Gezond en Productief van KPMG. Er komen steeds meer speelbossen, natuurspeelplaatsen en groene schoolpleinen bij. Deze plekken zijn van groot belang om een sterk verstedelijkte Nederlandse jeugd over de waarde van natuur en duurzaamheid te vertellen.

Natuurweb Noord-Holland heeft bij de eindgebruiker een aantal effecten bewerkstelligd:

1. Alle basisscholen van Nederland bereikt

Alle 7.000 basisscholen van Nederland hebben de film Scharrelkids, het lespakken ontwerp je schoolplein en de ontwerpwedstrijd ontvangen.

2. Basisscholen Heemstede en Uithoorn bereikt

Gemeente Heemstede en Uithoorn betrokken veel jongeren bij het ontwerp van de speelplekken. Jongeren mochten meedenken over de inrichting van het Speelbos Meermond en de plekken in Uithoorn.

3. Heemstede en Uithoorn blijvend groener

De gemeente Heemstede en Uithoorn hebben een speelbeleidplan ontwikkeld, waar groen en duurzaamheid een prominente rol in speelt.

4. NME verankert in Uithoorn en Heemstede

NME is verankert in de aanleg van de natuurspeelplaatsen. Het zijn plekken waar 1.000-en jongeren de komende jaren spelenderwijs leren van en over de natuur.

5. Bestuurlijk draagvlak

Met de motie vergroenen van speelplekken en schoolpleinen is een belangrijke stap naar bestuurlijke verankering gezet. De partners van Natuurweb Noord-Holland en de Partij voor de Dieren slaan de handen ineen om dit verder uit te werken. Mede door dit project zien Jaap Bond (gedeputeerde Noord-Holland) en Han Weber (gedeputeerde Zuid-Holland) speelnatuur als een goed middel om het draagvlak voor de ecologische hoofdstructuur en natuur- en recreatiegebieden te vergroten.

5. Kansen en vervolgstappen

In hoofdstuk 6 ga ik kort in op de vervolgstappen op Natuurweb Noord-Holland en op de kansen die er voor effectieve NME liggen. Paragraaf 6.1 beschrijft de vervolgstappen van Natuurweb en in paragraaf 6.2 ga ik in op de kansen voor effectieve NME.

5.1 Vervolg Natuurweb Noord-Holland

Rol Provincie Noord-Holland

Jur Botter (wethouder Heemstede), Bram van Liere (Partij voor de Dieren) en Daan Bleichrodt (projectleider IVN) hebben op 20 december 2012 met Jaap Bond gesproken over de rol van de provincie bij het promoten van Speelnatuur. Jaap Bond wil graag een rol spelen in de kennisuitwisseling tussen gemeenten en wil speelnatuur graag verankeren in het meerjarenplan voor draagvlak natuur. IVN stelt dit meerjarenplan op in opdracht van Jaap Bond.

Conferentie Speelnatuur 2013

IVN organiseert samen met de provincie Noord-Holland en gemeente Heemstede begin 2013 een conferentie over speelnatuur. Het idee is om tijdens deze conferentie een intentieverklaring te ondertekenen met gedeputeerden en wethouders. We brengen in kaart welke gemeenten en wijken de grootste behoefte Na deze conferentie bereidt IVN een aanvraag voor bij de Nationale Postcode Loterij om deze droom te realiseren.

5.2 Kansen voor Natuur- en Milieueducatie

Zorgen in de zorg

Het thema gezondheid blijft volgens vooraanstaande trendwatcher onverminderd belangrijk. Daarbij lopen de kosten voor de zorg steeds verder op en lijken deze op termijn onbetaalbaar te worden. Bij het debat over zorgkosten, wordt er nauwelijks gerept over preventie. Dit zie ik als dé grootste kans voor natuur- en milieueducatie.

Preventie heeft de toekomst

Kinderen worden steeds dikker, eten ongezonder, bewegen minder, krijgen steeds meer last van angsten, depressies en ADHD. Uit onderzoek blijkt dat een groene leefomgeving en voorlichting en programma's over voeding en beweging deze ziektebeelden effectief kunnen bestrijden.

NME'ers hebben alles in huis om een belangrijke rol in de preventie van (welvaart)ziekten te gaan spelen. Voorlichting over voeding met schooltuinen, schoolreisjes naar buitengebieden, aanleg speelnatuur en het vergroenen van schoolpleinen zijn effectieve middelen om een aantal ziektebeelden te voorkomen.

Nieuwe partners noodzakelijk

NME heeft veel in huis, maar zal ook de samenwerking moeten zoeken met de zorgsector. Het loont om GGD, Huisartsen en zorgverzekeraars te betrekken bij de educatieve programma's over voeding. Daarnaast is het volgens mij kansrijk om meer samen te werken met de sector Sport, bewegen in de natuur is leuker dan bewegen in een gymzaal en buitensport herstelt spelenderwijs de band tussen kind en natuur

Hoe verder?

Om dit thema onder de aandacht te brengen bij de politiek brengen Agnes van de Berg en IVN samen een factsheet over kind, natuur en gezondheid uit. Vanuit hier gaan we werken aan een programma op het gebied van natuur en gezondheid. Speelnatuur speelt hier een belangrijke rol in.